

Dr. Varga Béla

MIT JELENT A „KIJELENTÉS“ SZÁMUNKRA?

1. Az ember világa három síkban helyezkedik el. Ezek: *a tudás, az erkölcs és a hit világa*. Együttesen alkotják az emberi szellem teljességét.

A tudás a valóság világa, amely tényeket állapít meg az előtte jelentkező valóságról, legyen az fizikai vagy pszichikai. Az ember ebben a síkban olyan igazságokat fedez fel, amelyek a dolgok szükségszerű összefüggéséből merülnek fel az ő számára. Eszköze az ész és a tapasztalás, amelyek segítségével eljut a dolgok lényegének és összefüggésének megértésében addig, ameddig ismerő tehetsége megengedi. Célja a világ teoretikus alkatának megismerése.

Az erkölcsi világréndben az ember önmagával, illetve a lelkiismeretében lakozó erkölcsi törvénnyel kerül szembe, amely bizonyos követeléseket támaszt. Az erkölcs világa a *kell* világa, amely feladatunkká teszi a jó megvalósítását, cselekedeteink által. Itt nem a dolgok teoretikus alkata érdekel bennünket, hanem az, hogy erkölcsi küzdelmeinkben miképp jut diadalra a jó. Amikor állást foglalunk a jó vagy a rossz mellett önelhatározásunkból, akkor értékelünk. Az erkölcsi világ számunkra annyit jelent, mint az erkölcsi érték megvalósítása. Ha az erkölcsi törvény hívásának tudunk engedelmessé válni, ezáltal szabadokká tesszük magunkat a természeti megkötöttség oki kapcsolataitól. Az erkölcsi világban tehát szabadok vagyunk, illetve azzá lehetünk, ha képesek vagyunk engedelmessé válni az erkölcsi törvénynek.

Az emberi individuum az erkölcsiség következtében természeti adottságain felülemelkedve egy olyan tulajdonságra tesz szert, amely az emberi szellem autonómiájának kétséget nem tűrő bizonyossága.

Az ember világának harmadik síkja: a hit, és pedig — közelebbről — a vallásos hit világa. Sokszor félreismerték egyfelől azáltal, hogy a tudás kategóriáit alkalmazták rá, vagy pedig azáltal, hogy egyszerűen az emberi megismerés és tapasztalat határain kívül helyezték el, mint egy csodás természetfeletti világot, amely minden törvény alól kivétel. Az előbbi esetben ugyanazon jogtalanság történt, mint a lélektanban, amely nem lévén képes felismerni a szellem életének sajátosságát, a természeti mechanizmus kategóriái alapján magyarázta a lélek életét. Az utóbbi

félreértés alapján állították szembe a tudást a hittel s alkották meg a hit világának olyan épületét, amely szembehelyezkedik a szellem életének alaptörvényeivel.

A vallásos hit épp olyan természetes produktuma az emberi szellemnek, mint a tudás vagy az erkölcs. Nem mesterséges fikció. Ugyanazon emberi értelem fedezi fel a hit igazságait, mint a tudás igazságait. Mégis a vallásos hit lényegesen különbözik a másik kettőtől. Míg az ember a tudás világában a természeti vagy lelki valósággal, az erkölcsi síkban önmagával, illetve az erkölcsi törvénnyel áll szembe, addig a hit világában Istennel kerül szembe. Hogy az ember számára Isten létezik, szükséges, hogy hívő ember legyen épp úgy, mint ahogyan az erkölcsiség csak annak számára létezik, aki tud és akar is erkölcsös lenni, s a tudás is csak az olyan ember számára létezik, aki képes meglátni a dolgok logikai összefüggését, teoretikus alkatát, s ezek alapján kiemelni belőle a minden tudás alapjául szolgáló igazságot. Tehát az Istenben való hit épp úgy a lélek megfelelő arravalóságán alapul, mint az erkölcsiséghez való alkalmazkodás vagy a tudás igazságainak felismerésére való képesség.

Az emberi szellem spontaneitása a tudás világában a legkorlátozottabb, szabadabb az erkölcs világában, de összehasonlíthatatlanul szabad a hit világában. Míg a *tudás világában kényszerítve vagyunk elfogadni a kétszer-kettő igazságát*, addig az erkölcs világában csak mi magunk kötelezhetjük magunkat önelhatározásunkból az erkölcsi törvény elfogadására. Ez utóbbi esetben a spontaneitást nem rajtunk kívül fekvő okok gátolják, hanem a korlátozás forrásai mi magunk vagyunk erkölcsi természetünknel fogva. Arra azonban, hogy Istenben higgyünk, sem a tapasztalati világ nem kényszerít, sem az erkölcsi törvény nem kötelez.

Azért mondhatjuk, hogy az Istenben való hit az emberi szellem legspontánabb megnyilatkozása, amit az erdélyi unitarizmus megalapításakor az országgyűlés úgy fejezett ki, hogy a „hit Istennek ajándéka”. Annak számára, aki hiszen, a hit világa éppen olyan objektív, mint a tudás vagy az erkölcs, s az előbbinek igazságai semmivel sem kisebb értékűek, mint az utóbbi kettőé. A tudás, az erkölcs és hit között olyan vonatkozások vannak, amelyek evidenssé teszik egymásra utaltságukat. A tudás világának megvannak azok a pontjai, amelyek szükségképpen utalnak a hitre, az erkölcsi világról még fokozottabb mértékben elmondható ez. A tudás korlátainak fennállása, továbbá az a körülmény, hogy sokkal kevesebb az, amit tudunk, mint az, amit nem tudunk, szükségképpen utal a hit által való kiegészítésre. A tudás e szerint nem zárja ki a hitet, de a hit sem zárja ki a tudást. *A tudás ellenőrzi a hitet, a hit kiegészíti a tudást.*

A hitigazságok tartalmának sajátos jellege abban áll, hogy míg a tudás a valóságra vonatkozó tényigazságokat állapít meg, az erkölcsiség pedig az erkölcsi értékeléssel kapcsolatos értékítéletekben nyilatkozik.

meg, addig a hit síkjában a két szempont egybeolvad. A hitigazságok ontológiai és egyúttal exiológiai természetűek. Ami a hitben a legfőbb valóság, az egyúttal a legfőbb érték is, vagy megfordítva, a legfőbb érték egyúttal a legfőbb valóság. Ez adja meg a hit világában kifejezésre jutó igazságok egészen sajátos, minden mástól eltérő jellegét. A valóság és érték, a lét és érvényesség dualizmusa itt feloldódik egy magasabb egységben. Az eszmény (az érték) valósággá s a valóság eszményé lesz.

Amíg a vallásban pusztán értékítéletek rendszerét látjuk, addig tulajdonképpen nem is beszélhetünk vallásról. Csak ha ezek mögött fölfedezzük Istent, mint az értékek forrását és megvalósulását s összes értékítéleteinket vele hozzuk közvetlen vonatkozásba, csak akkor emelkedünk fel abba a szférába, amit vallásos hitnek nevezhetünk a szó valódi értelmében.

2. *Ami a tudás világában a tapasztalat, ugyanaz a hit világában a kijelentés.* Kijelentés a hívő ember számára annyi, mint megtalálása és meglátása azoknak a vonatkozásoknak, amelyek életünket Istenhez kapcsolják. Martineau klasszikus meghatározása szerint: „Kijelentés Istennek egyetemes hivatkozása az emberre“, ehhez hozzátehetnők, hogy a mi emberi mivoltunk fellebbezése Istenhez. Minthogy a vallás általában Isten létének és hozzánk való viszonyának lelki tehetségeink szerint való megérzése és tudomásulvétele, amelyet mi éppen revelációnak nevezünk, ebből következik, hogy vallást kijelentés nélkül elképzelni nem tudunk. A kijelentés fogalmát tehát elvetni nem lehet, hacsak magát a vallást is el nem vetjük. Szorosan egymáshoz tartoznak. A reveláció fogalmát éppen azért meg kell tisztítani mindazoktól az elemektől, amelyek valódi jelenlétét elhomályosították.

Arra a kérdésre, hogy mit jelent a „kijelentés“ a mi számunkra, ezek után azt felelhetjük, hogy nagyon sokat; sokkal többet, mint azok számára, akik ennek a kifejezésnek közkeletű dogmatikus jelentését fogadják el. Az emberi szellem legszublimisebb reakciója ez a legszublimisebb hatásra. Felelet a zsoltáríró kérdésére: Hol van a te Istened? S minthogy ebben a kérdésben szükségképpen benne van a saját magunkról való számadás, azért egyúttal felelet erre a kérdésre is, hogy ki vagyok én? A kijelentés az élet legjelentékenyebb fölfedezése. *Bizonyság nemcsak arról, hogy Isten közel van hozzánk, hanem arról is, hogy a mi szellemiségünk eljutott odáig, hogy Istent megérthesse.* A kijelentésben Isten megtalálja az embert és az ember megtalálja Istent. Ez a találkozás azon a szellemi rokonságon nyugszik, amely Isten és az ember között áll fenn. „Kijelentés mindenütt van, ahol van szellemiség“, mondja Troeltsch. A kijelentés ezen tisztán szellemi természete minden tekintetben meghatározza jellemét s kizárja mindazt, ami ettől idegen.

Mint a szellemiség legmagasabb megnyilatkozása jelenti az élet kiteljesedését, amely a fizikai korlátokon túl, Isten útján bekapcsolódik a mindenség életébe. Mint ilyen nem korlátozható sem egy esetre, sem többre, semmiféle tekintély által, mert a reveláció területén csak egy tekintély van: a szellem szabadsága. Az erkölcsi szabadságot, amely szintén a szellem alkotása, itt kiegészíti a hit szabadsága, amelynek értelmében minden lélek találkozhatik Istenével s részesülhet e találkozás áldásaiban.

Mint hogy a szellem élete egységes egész, azért óvatosaknak kell lennünk azokban a megkülönböztetésekből, amelyek éppen a kijelentéssel kapcsolatban fölmerültek s jelentését sok tekintetben megzavarták. Így a szellem életében nincs külső és belső. Nincs kívülről vagy belülről jövő, nincs természetfeletti és a természet határain belül álló. Nincs objektív és szubjektív. Ezek az ellentétek a szellem világában feloldódnak és elenyésznek. Azért a reveláció sohasem szorul külső bizonyítéokra, sem természetfeletti beavatkozásra. Nincsenek különálló objektív és szubjektív alkotó részei, hanem mindezen ellentétek felett áll.

Abban az egységben, amely a kijelentésben jut tudomásunkra, mégis megkülönböztetjük az istenit és az emberit. Ez a megkülönböztetés az emberi szellem legmélyebb belátásából fakad.

Goethe szavai szerint: „Hogy megtaláld magad a végtelenben, először meg kell különböztetned magad tőle s azután összekötnöd magad vele“.

Magunk megkülönböztetése az istenitől s ezáltal az isteninek felismerése mibennünk, ez a kijelentés processzusának dialektikai útja.

Az emberi szellem éppen a reveláció útján jut el erre a megkülönböztetésre, s ez azt bizonyítja, hogy a reveláció a szellem életének szükségképpen felmerülő megnyilvánulása azért, hogy megbizonyosodjék az élet értelméről, s minden gyarlósága és fogyatkozása ellenére is bekapcsolódhasson a szellem életének abba a régiójába, amely mentes a fogyatkozásoktól.

Az isteni szellemmel való érintkezés következtében mindaz, ami az emberben tökéletlen, ami lealázó, ami egy szóval a szellem méltóságát sérti, öntudatosá lesz. A reveláció lelki hatása az, hogy Istennel való szembekerülésünk a saját magunkkal való szembekerülést is eredményezi. Meglátjuk magunkat a tökéletes szellemnek, Istennek tükrében, s ez tudatosá teszi bennünk fogyatkozásainkat. A reveláció szellemi processzusának ez az első lépése, az isteninek az emberitől ez a megkülönböztetése egyúttal a saját lelki minőségünk értékelése abból a szempontból, hogy mi az, ami bennünk értékes tartalom és mi az, ami a szellemiség dignitásával össze nem egyeztethető. A revelációban új mértéket nyerünk s e mérték alá állítjuk önmagunkat. A mérték a tökéletes isteni szellem. Talán nem tévedünk, ha a revelációt úgy tekintjük, mint egy értékelő processzust, amelyben az ember aktív annyiban, hogy tudomá-

sára jut egyfelől a maga gyöngeségeinek, másfelől pedig a szellemiség amaz isteni mértékének, amelynél magasabbat elgondolni nem tud; paszszív annyiban, hogy e mérték alá állítja magát. Abban a szellemi proceszusban, amit kijelentésnek nevezünk, az emberi lélek megnyílik, önmegadólag kitárul s tartalmának valódi isteni része elkülönödik attól, ami ettől idegen.

Az isteninek az emberitől való megkülönböztetése az első lépés, amelyre következik az istenivel való kapcsolat megtalálása azon felfedezés alapján, amelyet saját lelki életünk tartalmának értékelése alapján nyertünk. *A kijelentés mértékének megértése és magunkévá tétele* a felelet erre a kérdésre: ki vagyok én tulajdonképpen? Ha elfogadom, akkor új értékelési álláspontot nyertem, amely szilárd és megingathatatlan; egy új egzisztenciát, amely engem, a „teremtményt“ Isten fiává tesz, s megindít egy olyan lelki törekvési folyamatot, amely nem téveszti szem elől a legmagasabb értékmérőt. Ennyiben a reveláció a szellemnek egy nagy tisztulási, felszabadulási folyamata, amelyben önmagára talál s feltétlen értékek megvalósítása felé halad. Egy lépés az önmegvalósulás felé? Az Istennel való kapcsolat megtalálása. *Nem misztikus egyesülés Istennel, hanem erkölcsi és intellektuális értékek meglátása és a hozzájuk való alkalmazkodás.* Mindezek alapja és előfeltétele pedig az Istenben való hit. Már említettük, hogy a hit és a kijelentés egymástól elválaszthatatlan. Nincs kijelentés, amely nem hiten alapulna és nincs hit, amely a kijelentést nélkülözheti (Troeltsch). A hit éppúgy, mint a reveláció nem egyéb, mint bizonyos dolgoknak és eseményeknek a megismerés és a tapasztalat határait meghaladó értelmezése azáltal, hogy Istenre vonatkoztatjuk. Ha mégis különbséget akarunk tenni közöttük, azt mondhatjuk, hogy a kijelentés a hit szétvetődése objektív tartalmú mozzanatokra. A hit feltétlenebb és közvetlenebb, mint a kijelentés s így előfeltétele az utóbbinak, mint ahogyan a tapasztalás lehetőségének is megvannak az előfeltételei, amelyek nélkül létre nem jöhet.

Mindezek után szinte fölösleges mondanunk, hogy a kijelentés mindig személyes jellegű. Mindenki lelkében megszületik, ahol a lélek ereje dinamikus emelkedése megtalálja a kapcsolatot Istennel. A lélek egyes funkcióinak különböző arányban és különböző erővel lehet részük benne. Rendesen az érzelmi elem a túlnyomó, de az akaratnak és a gondolkodásnak is szerepe van benne. Az ember lelki világának egészére kiterjedő megrendülés, s így szellemi életünk kialakulására nézve döntő jelentőségű, egzisztenciális kérdés. Amíg az ember csupán természeti lény, csupán egy „creatura“, addig nincs meg benne a szellem azon ereje, hogy megtalálja a kapcsolatot Istennel. *Az egyén természeti adottságainak lelki tartalommal való megtelése szükséges ehhez, ami az individuumot személyiséggé teszi. Az individualitást Isten teremti, a személyiséget*

Isten igényli, — mondja Brunner. A személyiség kialakulása magában foglalja a döntést, a szellemiség legmagasabb céljaira való törekvés mellett.

3. A reveláció kétségtelenül egy élmény. Sokféle élmény van, legtöbbje reakció valamely külső hatásra. A reveláció olyan élmény, amely Istenhez való közelségünk tudatának sajátos reakciója, mely az emberek lelki fejlettsége szerint nagyon különböző lehet.

Nem minden vallásos élmény tarthat igényt arra, hogy kijelentés-szerűnek legyen tekinthető. Az élmények szertefoszló tartalma igen sokszor misztikus homályba vész. Csak az élmény lehet kijelentés forrásává és tekinthető annak, amelyben az isteni sugarat semmi sem homályosítja el, amelyben háttérbe szorulnak az egyéni megélés bizonytalanságai, s mindezek fölé emelkedik a maradandó, az egyén felett álló s azon túl mutató érvényes tartalom. A kijelentés szellemi tartalma így megkülönböztetendő az élménytől, a lelki formától, amelyben megjelenik. Ez a megkülönböztetés nem minden nehézség nélkül gondolható el. Sir A. Eddington szavai szerint: Nehéz dolog elkülöníteni a mi tudásunk világában a külső világot a szubjektív elemtől s még nehezebb ez az öntudat kérdésénél, ahol az alany és a tárgy, az aki tud és az, amiről tud, egy és ugyanaz.

A kijelentés az egyesnek és az egyetemesnek, az élmény múlandó formájának és a maradandó tartalomnak, az emberi szubjektivitáson keresztül hatoló isteni igazságnak megvalósulása. A vallásos élmény, amely a kijelentés kriteriumát viseli magán, nem pusztán teoretikus reakció, hanem egyúttal feltétlen állásfoglalást is jelent a benne megnyilvánuló magasabb igazságok mellett, s így a teoretikumnak és a praktikumnak, a belátásnak és az akaratnak egybeolvadását jelenti. A van és a kell itt együtt jelentkeznek. Azért a reveláció ténye a legmagasabb értékek megszületésének áldott pillanata.

4. Martineau éles megkülönböztetést tesz kijelentés és apokaliptikus fikciói között. A kijelentés szellemi igazság, mely önmagát igazolja, míg az apokaliptikus fikció isteni dolgoknak egyesek elméjében való szemléleti megjelenése, amely nem bizonyítható. A személyes vízió a fantázia szüleménye, a szellemi igazság Isten szava. Az előbbi belevész az egyes ember titokzatosságába, az utóbbi az Istenhez való viszonynak egy új öntudatos megvalósulása az emberben.

Ez a megállapítás tisztán kiemeli a kijelentést a misztikus víziók köréről. A reveláció tartalma elsősorban valláserkölcsi életünkre vonatkozó, azt irányító igazságokban jut kifejezésre. Ez a tartalom emeli ki az egyéni élmény szűkös határai közül s adja meg univerzális jellegét. A végtelennek és az örökkévalónak az egyesben való megnyilatkozása. Annak tehát, hogy valami kijelentésnek legyen tekinthető, nem lehet ismertető jegye sem az, hogy a Bibliában benne foglaltatik, sem pedig

az, hogy valamely egyház csalhatatlannak jelentse ki. A Biblia is, az egyház is emberi mű és emberi tekintély. Semmiféle külső tekintélyre nincs itt szükség, hanem a hívő léleknek arra a belátására, amely képes a mi személyes életünket irányító valláserkölcsei igazságokat úgy fogni fel, mint az isteni megnyilatkozását mibennünk.

Hogy miért éppen vallásos és erkölcsi tartalmú igazságokat foglal magában a kijelentés, ez megérthető ama meggondolás alapján, hogy a szellemiség lényege, minősége a hitben és az erkölcsben gyökerezik. Ezek által lepleződik le a lélek igazi értéke, s ettől függ ereje. Hitem és erkölcsöm a legsajátosabb megnyilatkozásom. Az ezekről való lemondás a szellemi élet halálát jelenti. *A kijelentés megmutatja nekünk az utat, hogy mit kell hinniünk és mit kell cselekedniünk.* A kettő egymástól elválaszthatatlan és együtt fedi a kijelentésben foglalt teljes igazságot.

Kijelentés van mindenütt, ahol az életünket szabályozó igazságokat az istenivel tudjuk összefüggésbe hozni. Így a kijelentés kiterjeszti a tapasztalat határait a szellem teremtő erejének segítségével, s olyan belső meggyőződéseknek nyit teret, amelyek nélkül szellemi életünk teljessége nem érhető meg.

5. Van a kijelentésnek olyan koncepciója, amelynek értelmében nemcsak a mi személyes életünkre irányuló valláserkölcsei igazságok tartoznak körébe, hanem a külső világ, a természet is. Ezen az állásponton van pl. Channing és Goethe. Senki sem vonhatja kétségbe azt a lehetőséget, hogy a külső világon keresztül is megérezzük az istenivel való kapcsolatot, s ennél fogva isteni revelációt lássunk a természet életében is. A kijelentésnek nincsenek korlátai, s megegyezünk Channinggel abban, hogy a reveláció és a természet között nincsen ellentét. Mégis a történelem és a tapasztalat azt bizonyítja, hogy revelációról elsősorban akkor beszélünk, amikor *a mi személyes életünkben közvetlenül nyilvánul meg az isteni erő sugallása, amely elsősorban szellemi életünk erkölcsi tökéletesítéséhez és emeléséhez segít.* A külső eseménynek, a kozmikus belátásának szintén személyes ügyévé kell válnia akkor, ha revelációnak akar neveztetni, másként nélkülözné a legfontosabb kritériumot.

A revelációnak még egy fontos jellemzője az, hogy fejlődő és gyarapodó. A szellemi élet belső fejlődése, a tudás, az érzés és az akarat tevékenysége mind nagyobb és nagyobb területen fedezhetik fel az isteni megnyilvánulását. Minél több a belátás, a megértés, minél mélyebb a gyökere az erkölcsnek és a vallásos érzésnek, annál biztosabb az alap-kijelentés létrejövésére. Pascal mondja, hogy az emberi dolgokat ismerni kell, hogy szeressük, az istenieket szeretniünk, hogy ismerjük. A szeretet talán minden reveláció szülőanyja, az a talaj, ahol az isteninek meg-látása fakad.

6. Még arra a kérdésre kell megfelelnünk, hogy mit jelent számunkra a kijelentés, amelyet a Bibliában találhatunk, elsősorban a Jézus által közölt kijelentés. A mások által közölt kijelentés is lehet számunkra ilyené, amennyiben személyes életünk tényezőjévé válik, s megmozdítja azokat az erőket, amelyek a szellem isteni kapcsolataira utalnak, ami felkeltheti bennünk annak megérzését, hogy olyan igazságokat tartalmaz, melyek megnyitják szemeinket a szellemi élet addig ismeretlen területei felé s új tartalommal töltik meg azt. Ilyennek tekintjük Jézusnak az evangéliumokban tett kijelentésszerű megnyilatkozásait. Két szempont adja meg az evangéliumok tartalmának a maga nemében páratlan, mindenekfelett állóságát. Az első az, hogy ebben a kijelentésben az istennek és az embernek egymáshoz való viszonyát megvilágító olyan igazságok birtokába jutott az emberiség, amely tartalmában felül nem múlható. Másodszor, mert Jézus, amennyire a gyér adatokból szellemi képét megalkothatjuk, kézzel foghatóan megélte azt az egész igazságtartalmat, amelyet közölt tanítványaival. Felismerte Isten szellemi természetét és az emberi lélek rokonságát az istenivel. Közel hozta Istent az emberhez s arra törekedett, hogy az embert is vigye közel Istenhez.

Az Istenről teljesebb képet alkotni, mint Jézus, ma sem tudunk. Ez az ő hitének és nagy élményének az emberiségre kiható jelentősége. A keresztény vallás nagy geniuszai Jézuson keresztül, az ő módszerével próbáltak Isten felé közeledni. Istenről való tudásunknak ma is alapvető forrása az evangélium, mint minden idők kijelentésének felül nem múlt mintaképe.

A Jézus által elénkbe tűzött feladatok betöltésétől távol állunk. A szeretet evangéliuma ma is csak megvalósítandó feladat, örökké aktuális program. „Az Isten lélek s akik őt imádják, szükség, hogy lélekben és igazságban imádják“ (Jn 4,24). Ennél magasabb rendű megnyilatkozást a vallás területén senki nem adott s nem is adhat.

Egy Jézusról szóló igen értékes mű szerzője* élesen elválasztja az evangéliumok tanításait Jézus személyes életétől, azt mondván, hogy nem azért értékes az evangélium, mert Jézus tanította, hanem a benne foglalt objektív tartalomért. Ez sok tekintetben helyes felfogás, már azért is, mert nem dogmatikus. Mi sem azért tartjuk az evangélium tartalmát értékesnek, mert Jézussal kapcsolatos, hanem, mert a bennük megnyilatkozó tartalom meggyőző és magával ragad. Mindazonáltal Jézus személyes élete, amely által a tanításaiban foglalt igazságok megvalósításának lehetőségét és szükségességét demonstrálta, éppen olyan értékes, mint maga az objektív tartalom. Az ő személyes élete magában külön kijelentés a mi számunkra. Cselekedetei alátámasztják s ezáltal hatékonyabbá teszik mindazt, amit hirdetett. Jézusban az elmélet és a gyakorlat, a való és a kell, a realitás és az érték megvalósult, s így általa tel-

* *Bultmann Rudolf*: Jézus.

jessé vált mindaz, amit egy ember, mint lényének valóban isteni alkotó részét revelálhat.

7. A reveláció praktikus jelentőségéből következik, hogy arra nekünk is szükségünk van azért, hogy korunk széttépett erkölcsi és társadalmi életében megtaláljuk életünk értelmét. De szükség van azért is, hogy megtaláljuk a jövő kibontakozásának útjait.

A kérdés az, hogy vajon meg van-e a mi lelkünk teremtő ereje ahhoz, hogy olyan revelációban legyen részünk, amely vagy új igazságok felismerésére tesz képessé, vagy már ismert igazságok megvalósításának új módjait sugalja lelkünkbe. Mindannyiunknak keresni kell az alkalmat Isten közelségének megismerésére, akarnunk kell, hogy kijelentéseket nyerjünk. Egy korszaknak sem volt nagyobb szüksége arra, hogy megnyilatkozzék az Isten lelke, mint most. Várjuk az emberi léleknek azt a belátását, amely korunk nehéz meghasonlásából kivezet. De nemcsak várnunk kell ezt, hanem egyénileg is küzdenünk érte teljes erőnkkel. A nagy revelációk ideje nem múlt el, s a teremtett világ sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését (Róm. 8,19). Mindnyájan felelősek vagyunk azért, hogy Isten lelke utat nyerjen rajtunk keresztül örökkévaló céljainak megvalósítására.

Dr. Kovács Lajos

A BIBLIA*

Egy nemrégiben olvasott svájci egyházi folyóirat feljegyzése szerint a Bibliát 3 milliárd példányban nyomtatták ki ebben az évszázadban. Nincs olyan népszerű könyv, mely ebben a tekintetben megközelítően is felvehetné vele a versenyt. A diktatúra keserű időszakában alig jutott belőle számunkra valami. Hosszú évtizedeken át csak kivételesen tudtuk híveink kezébe eljuttatni. Még teológiai hallgatóink ellátása is nagy akadályokba ütközött. A Vallásügyi Hivatalhoz évente több alkalommal eljuttatott kéréseink hiábavalónak bizonyultak. Legtöbbször azt a választ kaptuk, hogy azoknak az országba való behozatalát a többi egyházakkal együtt egyszerre fogják engedélyezni, de mindig az ígérettel maradtunk. Végre

* Elhangzott a Dávid Ferenc Egylet 1992. június 14-én tartott felolvasó ülésén a *Vallok hit- és életfelfogásomról* c. előadássorozat keretében.